

ΑΡΕΤΣΟΥ –ΕΝΑ ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ

ΣΙΝΑ Ε.¹, και ΛΟΠΠΑ Α.¹

¹ 1^ο Γυμνάσιο Καλαμαριάς, Δ/ση Β/θμιας Ανατολικής Θεσσαλονίκης
e-mail: esina@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Θερμαϊκός είναι από τους σημαντικότερους κόλπους της Ελλάδας με μεγάλη ναυτοπλοϊκή και αλιευτική κίνηση. Στην Αρετσού, την ακτή της Καλαμαριάς, βρίσκονται η Μαρίνα και το αλιευτικό καταφύγιο της περιοχής. Επίσης είναι ο χώρος εγκατάστασης των προσφύγων από τον ξεριζωμό του 1922 (πολλοί δρόμοι της Καλαμαριάς παίρνουν την ονομασία τους από τις χαμένες πατρίδες του Ελληνισμού _ακόμη και ο δρόμος του Σχολείου μας) Κατά τη διάρκεια του προγράμματος, οι μαθητές μελέτησαν την επίδραση της συμπεριφοράς όλων μας, στην ποιότητα και την προστασία ενός οικοσυστήματος που αξιοποιείται από τους δημότες ποικιλοτρόπως (αλιευτικό καταφύγιο, μαρίνα, οικιστική περιοχή, λιμενικές και τελωνιακές αρχές, Ναυτικοί όμιλοι και σχολές ιστιοπλοΐας, κανό-καγιάκ, κωπηλασίας, ταχυπλόων σκαφών, κατάδυσης, ναυτοπρόσκοποι αλλά και ταρσανάς, λούνα παρκ, καφέ και μπαράκια, εστιατόρια, προσφυγικοί και πολιτιστικοί σύλλογοι, το κέντρο Νεότητας του Δήμου-Remezzo Pallas, κ.λ.π.). Εξέτασαν κινδύνους ρύπανσης της θάλασσας και της ακτής και τις αιτίες που μπορούν να συντελέσουν, επιδιώκοντας την δημιουργία και διατήρηση ενός καθαρού και ευχάριστου περιβάλλοντος για τους μαθητές και όλους τους Δημότες.

SINA E., and LOPPA A.

e-mail: esina@sch.gr

ABSTRACT

Thermaikos gulf is one of the most important gulfs in Greece, with great costal shipping and fishing activity. At Aretsou, the coast of Kalamaria, there are the marina and the fishing shelter of the region. Aretsou is also the place of the settlement of the refugees after the violent expatriation of 1922 (many streets in Kalamaria are named after the lost fatherlands of the Greek Nation at Asia Minor, like the name of the street where our school is located). During our project, the students studied the influence of our behavior on the quality and the protection of the ecosystem which is exploited by the natives in many ways (fishing shelter, marina, residential area, harbor and customs authorities, nautical clubs, schools for sailing, canoe-kayak, rowing, speedboats, diving, sea scouts and also a shipyard, entertainment-park, coffee shops, bars, restaurants, cultural clubs, the youth community center of the municipality and more). They also studied the risks of sea and coast pollution and the potential causes for that, trying to form and keep a clean and pleasant environment for them and for all the citizens of our municipality.

Λέξεις κλειδιά: Αρετσού, Θερμαϊκός, Καλαμαριά, μαρίνα, πρόσφυγες, ιστιοπλοΐα

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην εργασία αυτή παρουσιάζεται ένα πρόγραμμα Π.Ε. που πραγματοποιείται στο 1^ο Γ/σιο Καλαμαριάς την σχολική χρονιά 2005-2006 και οδήγησε και στην δημιουργία ενός DVD-ROM με

δομή ηλεκτρονικού βιβλίου. Το πρόγραμμα εκτελείται στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ II σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Κατά τη διάρκεια του προγράμματος, οι μαθητές μελέτησαν την επίδραση (θετική και αρνητική) της συμπεριφοράς όλων μας, στην ποιότητα και την προστασία ενός οικοσυστήματος που αξιοποιείται από τους δημότες ποικιλοτρόπως (αλιευτικό καταφύγιο, μαρίνα, οικιστική περιοχή, λιμενικές και τελωνιακές αρχές, Ναυτικοί όμιλοι και σχολές ιστιοπλοΐας, κανό –καγιάκ, κωπηλασίας, ταχυπλόων σκαφών, κατάδυσης, ναυτοπρόσκοποι αλλά και ταρσανάς, λούνα παρκ, καφέ και μπαράκια, εστιατόρια, προσφυγικοί και πολιτιστικοί σύλλογοι, το κέντρο Νεότητας του Δήμου κ.λ.π.). Εξέτασε κινδύνους ρύπανσης της θάλασσας και της ακτής και τις αιτίες που μπορούν να συντελέσουν, επιδιώκοντας την δημιουργία και διατήρηση ενός καθαρού και ευχάριστου περιβάλλοντος για τους μαθητές και όλους τους Δημότες.

Ο Θερμαϊκός είναι από τους σημαντικότερους κόλπους της Ελλάδας με μεγάλη ναυτοπολική και αλιευτική κίνηση. Στην Αρετσού, την ακτή της Καλαμαριάς, βρίσκονται η Μαρίνα και το αλιευτικό καταφύγιο της περιοχής. Επίσης είναι ο χώρος εγκατάστασης των προσφύγων από τον ξεριζωμό του 1922 (πολλοί δρόμοι της Καλαμαριάς παίρνουν την ονομασία τους από τις χαμένες πατρίδες του Ελληνισμού _ακόμη και ο δρόμος του Σχολείου μας).

Η περιοχή κατοικήθηκε από τον άνθρωπο από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα (στο παρακείμενο πρώην Στρατόπεδο Κόδρα βρίσκεται το Μουσείο Προϊστορικών Αρχαιοτήτων). Αργότερα στην περιοχή αυτή εγκαταστάθηκαν πρόσφυγες από την Μικρά Ασία και τον Πόντο από τους οποίους κατάγονται οι μαθητές

Οι παράμετροι που μελετήθηκαν είναι:

- 1) Η προϊστορία και η ιστορία της περιοχής.
- 2) Η ιστορία των κατοίκων από τον ξεριζωμό τους από τις αλησμόνητες πατρίδες και την εγκατάστασή τους εδώ ως πρόσφυγες, αλλά και τον αγώνα τους για επιβίωση μέχρι που να καταφέρουν να ριζώσουν εδώ. Επίσης άλλες περιπτώσεις εξαναγκασμού σε προσφυγιά που συμβαίνουν ακόμα και σήμερα.
- 3) Οι πολιτιστικοί σύλλογοι που με τη δράση τους διατηρούν ζωντανή την ανάμνηση των χαμένων πατρίδων
- 4) Η εντυπωσιακή αλλαγή στην σημερινή εικόνα της περιοχής, η οικιστική ζώνη με την πλούσια νυχτερινή ζωή και η ζώνη του αιγιαλού με τις πολλές αθλητικές, πολιτιστικές και οικονομικές δραστηριότητες
- 5) Οι δημόσιοι και δημοτικοί και ιδιωτικοί φορείς που έχουν τον έλεγχο της περιοχής και οι προοπτικές ανάπτυξης
- 6) Τα προβλήματα που δημιουργούνται από τις διάφορες χρήσεις, όπως αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος από έργα ελλιμενισμού σκαφών, αναψυχής κ.λ.π., και τρόποι αντιμετώπισης που εφαρμόζονται, καθώς και πιθανές βελτιώσεις που προτείνονται από τους ίδιους τους μαθητές.
- 7) Η επίδραση που μπορεί να υπάρξει στις ανθρώπινες σχέσεις κοινωνικών ομάδων που αλληλεξαρτώνται και αλληλοεπηρεάζονται. Ομάδες που χρησιμοποιούν άμεσα την περιοχή για επαγγελματικούς ή και ψυχαγωγικούς σκοπούς (επαγγελματίες-ερασιτέχνες αλιείς, μαρίνα –αλιευτικό καταφύγιο, Δημοτική Επιχείρηση – Τουριστικά ακίνητα Α.Ε., λούνα πάρκ- Κέντρο Νεότητας Δήμου Καλαμαριάς, ναυτοπρόσκοποι και μπαρ).

Έγινε αναφορά σε φυσικοχημικές παραμέτρους ποιότητας θαλάσσιου νερού, πανίδας και χλωρίδας του θαλάσσιου βυθού, επισκέψεις σε ιστορικούς και επαγγελματικούς χώρους. Οι μαθητές έμαθαν κανόνες ασφαλείας κατά την αθλητική, επαγγελματική και ψυχαγωγική σχέση με την θάλασσα, και έκαναν στατιστική επεξεργασία δεδομένων.

Για τους Καλαμαριώτες η παραλία μας είναι ο χώρος για τη βόλτα, την ψυχαγωγία ακόμα και την ενημέρωση μέσα από εκδηλώσεις του Δήμου. Το θερινό σινεμά, τα αναψυκτήρια, τα ουζερί, οι

ψαροταβέρνες, αλλά και τα αλιευτικά όπου κανείς μπορεί να προμηθευτεί ψάρια κατευθείαν από το καΐκι είναι συγκεντρωμένα εδώ.

Ο Θερμαϊκός είναι από τους σημαντικότερους κόλπους της Ελλάδας με μεγάλη ναυτοπλοϊκή και αλιευτική κίνηση. Στην Αρετσού βρίσκονται η Μαρίνα και το αλιευτικό καταφύγιο της περιοχής. Επίσης είναι ο χώρος εγκατάστασης των προσφύγων από τον ξεριζωμό του 1922 (πολλοί δρόμοι της Καλαμαριάς παίρνουν την ονομασία τους από τις χαμένες πατρίδες του Ελληνισμού _ακόμη και ο δρόμος του Σχολείου μας) .

Οι συνθήκες δημιουργίας προσφύγων και οι δυνατότητες εγκατάστασης και προσαρμογής στις καινούριες πατρίδες. Δυστυχώς συμβαίνει ακόμα και σήμερα

2. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

- Η αναγκαιότητα ευαισθητοποίησης σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και ιστορικής μνήμης.
- Η αμεσότητα του θέματος: (Η Αρετσού είναι η ακτή της Καλαμαριάς όπου εγκαταστάθηκαν ως πρόσφυγες οι πρόγονοι των μαθητών μας και δυστυχώς σήμερα έχει πολλά προβλήματα διαχείρισης).
- Η εγγύτητα της περιοχής (είναι η ακτή στην οποία γίνονται οι σχολικοί μας περίπατοι)
- Η στάση των περισσότερων μαθητών και όχι μόνο (η θάλασσα δεν έχει πρόβλημα αν πετάμε εκεί ότι μας περισσεύει)
- Η δυνατότητα αξιοποίησης σε καθημερινή βάση των γνώσεων που αναμένεται ν' αποκτηθούν στο άμεσο μέλλον .
- Η ελκυστικότητά του για τους μαθητές και η άμεση συσχέτιση με μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος(φυσική, χημεία, γεωγραφία, βιολογία , ιστορία, ΣΕΠ

3. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Απόκτηση βασικών γνώσεων για την περιοχή αλλά και τους κατοίκους της.

- Απόκτηση βασικών γνώσεων για τις φυσικές διαδικασίες ρύπανσης και αυτοκαθαρισμού της θάλασσας, των φυσικοχημικών παραμέτρων ποιότητας θαλάσσιου νερού, την πανίδα και χλωρίδα του θαλάσσιου βυθού.
- Ενημέρωση για τα ζητήματα ελέγχου και προστασίας της περιοχής αλλά και για τα διάφορα επαγγέλματα και δραστηριότητες που συνυπάρχουν, κανόνες που ρυθμίζουν την κυριότητα, αξιοποίηση και χρήση της ακτής.
- Κατανόηση της επίδρασης των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο περιβάλλον, και αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος από έργα ελλιμενισμού σκαφών, αναψυχής κ.λ.π.
- Ενημέρωση για τα ζητήματα υγείας (βιολογικής, οικονομικής και κοινωνικής) που προκύπτουν για διάφορες ομάδες από την συνεχιζόμενη αδιαφορία για την υπερεκμετάλλευση των πόρων και τη ρύπανση.
- Γνώση των δυνατοτήτων δραματικής αλλαγής των συνθηκών διαβίωσης διάφορων κοινωνικών ομάδων που συνυπάρχουν και αξιοποιούν από κοινού την περιοχή.
- Καλλιέργεια νοητικών ικανοτήτων για έρευνα και συλλογή πληροφοριών από διάφορους επικαλυπτόμενους τομείς , σύγκριση δεδομένων και εξαγωγή συμπερασμάτων, κριτική σκέψη.
- Μελέτη, επισκέψεις σε ιστορικούς και επαγγελματικούς χώρους, κανόνες ασφαλείας κατά την αθλητική, επαγγελματική και ψυχαγωγική σχέση με την θάλασσα. Στατιστική επεξεργασία δεδομένων
- Επαφή με δραστηριότητες που συντελούνται στην περιοχή : Ναυτικοί όμιλοι, μαθήματα και αγώνες ιστιοπλοΐας, αθλητικού και υποβρύχιου ψαρέματος, σχολές κανό –καγιάκ,

- κωπηλασίας, ταχυπλόων σκαφών, κατάδυσης, ναυαγοσωστικής ναυτοπρόσκοποι, τζόκιγκ, beach volley , συναυλίες, εκθέσεις, κλπ.
- Κατασκευή, μελέτη και επεξεργασία χαρτών – φωτογραφιών ή απεικονίσεων της περιοχής.
  - Σχεδιασμός, δημιουργία και αξιοποίηση εκπαιδευτικού υλικού από την ομάδα
  - Χρήση Η/Υ για αποδελτίωση και αξιοποίηση πληροφοριών, συγγραφή και επεξεργασία κειμένου και εικόνας. Αξιοποίηση Internet. Δημιουργία παρουσίασης των πληροφοριών που αποκτήθηκαν
  - Γνώση των δυνατοτήτων δραματικής αλλαγής των συνθηκών διαβίωσης διάφορων κοινωνικών ομάδων που συνυπάρχουν και αξιοποιούν από κοινού την περιοχή.
  - Καλλιέργεια νοητικών ικανοτήτων για έρευνα και συλλογή πληροφοριών από διάφορους επικαλυπτόμενους τομείς , σύγκριση δεδομένων και εξαγωγή συμπερασμάτων, κριτική σκέψη.

4. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η ομάδα δούλεψε σύμφωνα με τη μέθοδο project (Συνάντηση ομάδας- τοποθέτηση στόχων-σφαιρική διερεύνηση του θέματος - προσδιορισμός από κοινού με τους μαθητές των τρόπων υλοποίησης του προγράμματος – προσδιορισμός επί μέρους ομάδων εργασίας- προγραμματισμός πρακτικών δραστηριοτήτων- υλοποίηση και πρόοδος του προγράμματος σε τακτές συναντήσεις- αρχική και τελική αξιολόγηση).

- Έρευνα με ερωτηματολόγια σε δημοτικό επίπεδο (διερεύνηση ενημέρωσης για την ιστορία, τις δραστηριότητες και τις υπηρεσίες που παρέχει η περιοχή. Μεταβολή της ακτογραμμής και των χρήσεων, της ποιότητας θαλάσσιου νερού, της ποσότητας και ποιότητας αλιευμάτων. Καταγραφή και επεξεργασία στοιχείων.
- Συναντήσεις με ειδικούς ,καταγραφή πληροφοριών και δεδομένων και επεξεργασία τους στην ομάδα. Εξαγωγή συμπερασμάτων από την ομάδα. και παρουσίαση τους στις υπόλοιπες ομάδες εργασίας.
- Επισκέψεις σε ιστορικούς , επαγγελματικούς χώρους και σε δημοτικούς φορείς που ασχολούνται με θέματα της περιοχής , σε τοπικό, ή εθνικό επίπεδο

5. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- a. Επίσκεψη σε Προβλήτα Λιμένος Θεσσαλονίκης. Έκθεση «Βιομηχανική κληρονομιά μεταξύ γης και θάλασσας – προς ένα ευρωπαϊκό δίκτυο οικομουσειών»
- b. Ενημέρωση από την υπεύθυνη του Δικτύου «Οικομουσειά» στο Σχολείο για την ιστορική σημασία της περιοχής (προϊστορικοί οικισμοί αρχαίες αποικίες, λιμάνια και ιερά, αρχαιότητες στο στρατόπεδο Κόδρα, οχυρό στο Μεγάλο Έμβολο. Παραδοσιακή παραγωγή και εμπόριο αλατιού, καπνού, κουκουλιών και υφασμάτων).
- c. Επίσκεψη στο Ιστορικό Αρχείο Προσφυγικού Ελληνισμού. Αναζήτηση πληροφοριών. Παλιές φωτογραφίες και προσωπικές μαρτυρίες των προσφύγων.
- d. 1^η επίσκεψη στη μαρίνα. Ενημέρωση από τον Προϊστάμενο. Περιήγηση σε διάφορα σκάφη. Ενημέρωση από Λιμενικές και Τελωνειακές αρχές.. Συζητήσεις με περιπατητές και ψαράδες .
- e. 2^η επίσκεψη στη μαρίνα.. Αλιευτικό καταφύγιο: χειμερινές δραστηριότητες ψαράδων. Ταρσανάς: εργασίες συντήρησης μεγάλων σκαφών.
- f. Επίσκεψη σε εγκαταστάσεις της Marine Tech. Εργασίες συντήρησης μικρών σκαφών .
- g. Επίσκεψη στις εγκαταστάσεις του Ναυτικού Ομίλου. Ενημέρωση και παρακολούθηση αγώνων κωπηλασίας και ιστιοπλοΐας.
- h. 3^η επίσκεψη στην μαρίνα. Εγκαταστάσεις Δ.Ε.Τ.Π.Α.Κ ,Σχολή ναυαγοσωστών. Αλιευτικό καταφύγιο: ανοιξιάτικες δραστηριότητες ψαράδων.
- i. Ακτή. Συμμετοχή σε δράσεις του Δήμου (πολιτιστικές εκδηλώσεις)
- j. Επίσκεψη σε Κ.Π.Ε. Αρναίας και συμμετοχή στο πρόγραμμα "Έδαφος: μήτρα ζωής"

- k. Επίσκεψη σε Κ.Π.Ε Νάουσας και συμμετοχή στο πρόγραμμα " Το νιο ,το ευλογημένο, τ' αθάνατο νερό".
- l. Επίσκεψη στην Ανθοέκθεση που οργανώνει κάθε χρόνο στην περιοχή ο Δήμος Καλαμαριάς και παρακολούθηση μαθημάτων αγγειοπλαστικής.
- m. Επίσκεψη σε έκθεση μαθητικών κατασκευών «Δαίδαλος».

6. ΔΡΑΣΕΙΣ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

- a. Συζητήσεις με κατοίκους της περιοχής, περιπατητές, ψαράδες.
- b. Σχολείο. Έκθεση φωτογραφίας .
- c. Σχολείο. Προβολή του dvd-rom και video που παράχθηκε.
- d. Παρουσίαση του προγράμματος: 1)σε ημερίδα της Εφορείας Νεότερων Μνημείων Θεσσαλονίκης, προσκεκλημένοι της υπεύθυνης του Δικτύου «Οικομουσεια» 2) στην μαθητική κοινότητα του Σχολείου και 3)στην μαθητική κοινότητα της πόλης μας κατά την κεντρική παρουσίαση των προγραμμάτων Π.Ε. της Δ/σης Ανατολικής Θεσσαλονίκης.
- e. Δημιουργία ενός παιχνιδιού ερωτήσεων σε ηλεκτρονική μορφή.
- f. Κοινοποίηση του dvd- rom με το υλικό (των πληροφοριών , συμπερασμάτων και video σε όλους τους συνεργάτες που βοήθησαν στην διεξαγωγή του προγράμματος).

7. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Με συζήτηση είχε γίνει ο προσδιορισμός των αρχικών στάσεων των μαθητών. Μετά από κάθε παρουσίαση των επί μέρους ομάδων εργασίας, ακολουθούσε συζήτηση.

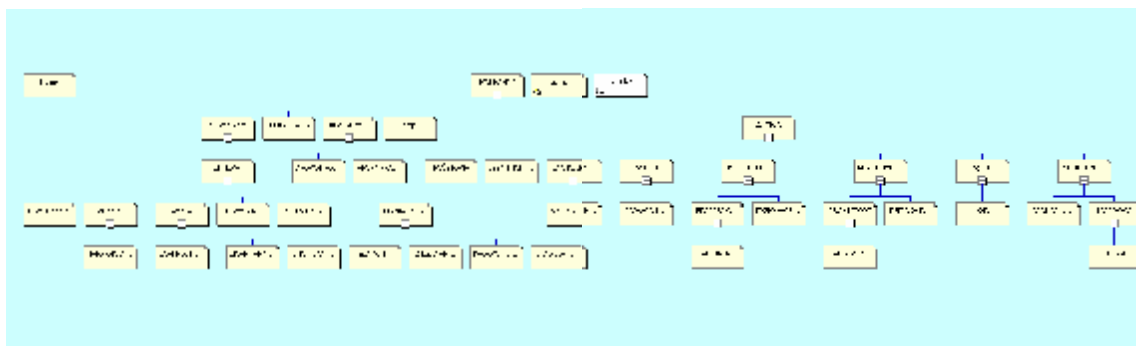
Κατά τις παρουσιάσεις του προγράμματος: , οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να συγκρίνουν με άλλα σχολικά προγράμματα και να προτείνουν νέες δραστηριότητες.

Με την ολοκλήρωση του προγράμματος, έγινε συζήτηση ώστε να έχουμε την άποψη των μαθητών, και έγινε σύγκριση με στοιχεία της αρχικής αξιολόγησης. Πάρθηκε απόφαση κατά πόσον πέτυχαν οι στόχοι μας και εξετάστηκαν οι λόγοι επιτυχίας ή μη .

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Υπήρξε άποψη συνεργασία με τον Σύλλογο γονέων και τους τοπικούς φορείς, Συλλόγους και ομάδες. Εκτίμησαν τον χρόνο και κόπο που αφιέρωσαν οι μαθητές., το ενδιαφέρον και την πρωτοβουλία που έδειξαν. Έψαξαν στη σχολική και τις Δημοτικές βιβλιοθήκες, ανακάλυψαν βιβλία, φυλλάδια, εφημερίδες, άρθρα, ημερολόγια, τραγούδια, παλιές εκδόσεις που υπήρχαν στα σπίτια τους. Έψαξαν στο Διαδίκτυο και βρήκαν ιστοσελίδες Συλλόγων και ομίλων, ιστορικά και πολιτιστικά στοιχεία. Κινητοποίησαν τις οικογένειές τους για την προμήθεια έντυπου υλικού και απόκτηση πληροφοριών για δραστηριότητες που συμβαίνουν στην περιοχή. Είναι λοιπόν πιθανός ο επηρεασμός για ευκολότερη συνειδητοποίηση του προβλήματος και η διάθεση για συμμετοχή στη λύση του.

Το σημαντικότερο κατά την γνώμη μας αποτέλεσμα του προγράμματος είναι ο σχεδιασμός, η δημιουργία και η αξιοποίηση εκπαιδευτικού υλικού από την ομάδα. Έγινε χρήση Η/Υ για συγκέντρωση και καταγραφή πληροφοριών, συγγραφή και επεξεργασία κειμένου και εικόνας, δημιουργία παρουσιάσεων και αξιοποίηση του Internet. Κατασκευάστηκε ένα παιχνίδι ερωτήσεων, βασισμένο σε γενικές γνώσεις (που πιστεύουμε ότι πρέπει να έχουμε όλοι μας), αλλά και στα κείμενα και τις πληροφορίες που θα προκύπτουν μέσα από την παρουσίασή μας. Το υλικό που συγκεντρώθηκε, οδήγησε στη δημιουργία ενός dvd-rom με δομή ηλεκτρονικού βιβλίου. Η δομή του είναι αυτή της εικόνας 1

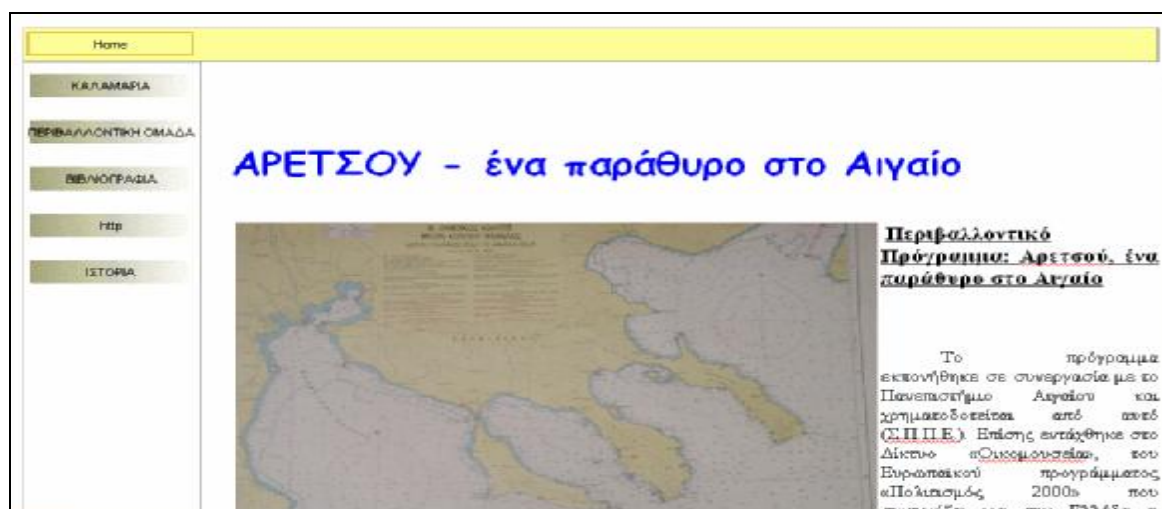

Εικόνα 1

Εικόνα 2

Με το άνοιγμα του dvd-rom εμφανίζεται η εικόνα 2 από όπου μπαίνουμε στο περιβάλλον του προγράμματος και βλέπουμε την αρχική σελίδα (εικόνα 3)

Εικόνα 3

Στην οριζόντια πάνω γραμμή (εικόνα4) υπάρχουν τα κουμπιά πλοήγησης που εμφανίζουν τα βασικά κεφάλαια που είναι:

1. η Καλαμαριά (σήμερα) με πληροφορίες για την Γεωγραφική θέση, τον Δήμο, τον πολιτισμό, οργανισμούς, Συλλόγους, ομάδες, χαρακτηριστικά κτίρια και τοποθεσίες.

2. Η Ιστορία, χωρισμένη σε 2 ενότητες: την ιστορία της περιοχής και την ιστορία των προσφύγων που εγκαταστάθηκαν εδώ, καθώς και των χαμένων πατρίδων τους.
3. Η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε. Εδώ υπάρχει και μια πληθώρα άρθρων που αναφέρονται σε ιστορικά γεγονότα και άλλα που αφορούν τη σημερινή Καλαμαριά και τις προοπτικές της.
4. Οι Δικτυακοί τόποι από τους οποίους αντλήθηκαν πληροφορίες.
5. και τα μέλη της ομάδας μας, μαθητές και καθηγήτριες.

Στην κατακόρυφη στήλη (εικόνα 4) που εμφανίζεται αριστερά, υπάρχει το θυγατρικό επίπεδο της εκάστοτε σελίδας, από όπου οδηγούμαστε σε χαμηλότερο επίπεδο με νέα περιεχόμενα

Εικόνα 4

Οι υπογραμμισμένες λέξεις με άλλο χρώμα, παραπέμπουν σε σελίδες με σχετικό περιεχόμενο που δεν εμφανίζονται πιθανώς στη δομή, ενώ τα εικονίδια που υπάρχουν στη σελίδα, οδηγούν σε βίντεο από τις δραστηριότητες ή απλά σε μεγέθυνση της εκάστοτε εικόνας (εικόνα 5)

Εικόνα 5

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ιστορικό Αρχείο Προσφυγικού Ελληνισμού Δήμου Καλαμαριάς, *Ο Αθλητισμός Των Προσφύγων*
2. Έκδοση Πολιτικού Οργανισμού Δήμου Καλαμαριάς, *Καλαμαριά 1915-1925 (Τραγούδια της προσφυγιάς)*
3. Γιώργος Βιβιλάκης, *Πόντος -Προσφυγιά-Καλαμαριά*
4. Σύλλογος Παλαίμαχων Ποδοσφαιριστών Απόλλωνος Καλαμαριάς, *Απόλλων-Ομάδα Καρδιάς*
5. Αγγελική Στεργίου, *Καλαμαριά Μνήμη και Φως* – Θεσ/νίκη 1993
6. Ιστορικό Αρχείο Προσφυγικού Ελληνισμού, *Η Καλαμαριά στο Μεσοπόλεμο (1920-1940)*
7. UNIVERSITY STUDIO PRES, *Πρόσφυγες. Δημιουργώντας τη νέα Πατρίδα* Ιστορικό – Φωτογραφικό Λεύκωμα,
8. Ιστορικό Αρχείο Προσφυγικού Ελληνισμού Δήμου Καλαμαριάς, *Η Καλαμαριά γράφει ιστορία 1940-1967 Από την επιβίωση στη δημιουργία* .Ιστορικό – Φωτογραφικό Λεύκωμα Θεσσαλονίκη 2004.
9. Δήμος Καλαμαριάς, *Το Ρύσιο των αλιέων*.
10. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Τμήμα Αρχιτεκτόνων, *Αρετσού Καλαμαριάς - Περιοχή των επαύλεων*. Δήμος Καλαμαριάς 1994.
11. Ιστορικό Αρχείο Προσφυγικού Ελληνισμού Δήμου Καλαμαριάς, *Θεσσαλονικέων πόλις: - Ο αθλητισμός των προσφύγων* τεύχος 15 ,Οκτώβριος 2004